

Asia: VN/7002/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta

Laki jätelain muuttamisesta

6 § Muut Määritelmät

-

48 § Tuottajavastuun piiriin kuuluvat tuotteet ja tuottajat

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry pitää erittäin tärkeänä jätelain 48 §:n uutta kohtaa 12, jossa esitetään nikotiinipussien ja niiden tuottajien sisällyttämistä tuottajavastuun piiriin. Ehdotuksen mukaan tuottajavastuu koskisi myös nikotiinipusseja, joiden tuottajaksi katsotaan tuotteen valmistaja tai maahantuoja. Vastuun tulee sisältää myös nikotiinipussien purkit.

EHYT ry korostaa, että nikotiinipussien aiheuttama ympäristökuormitus on kasvava ongelma, johon on puututtava rakenteellisin keinoin ja vastuu tulee saattaa tuottajan kannettavaksi. Nikotiinipussien käytön ja saatavuuden lisääntyessä on ilmiselvää, että myös roskaantuminen lisääntyy. Jo nyt rantaroskatutkimuksen mukaan nikotiinipussi on neljänneksi yleisin roska.

Vaikka osa nikotiinipusseista ei sisällä muovia, niissä on useita haitallisia yhdisteitä, kuten nikotiinia, joka on voimakas hermomyrkky ja voi aiheuttaa merkittäviä terveys- ja ympäristöhaittoja. On myös huomioitava, että pussit on yleensä pakattu kertakäyttöiseen muovirasiaan. Käytettyjen nikotiinipussien jätejäämät voivat päätyessään maaperään tai vesistöihin aiheuttaa pitkäaikaisia haittavaikutuksia ihmisille, luonnolle ja eläimille.

Nikotiinipusseja näkyy yhä useammin luontoympäristöissä, kuten puistoissa, rannoilla ja metsissä. Niiden jättäminen luontoon ei ole vain esteettinen ongelma, vaan myös konkreettinen riski eläimille – erityisesti lemmikeille ja pienikokoisille villieläimille, jotka voivat altistua nikotiinille suoraan. Lisäksi jätevesijärjestelmän kautta huuhdeltu nikotiini voi päätyä puhdistuksenkin jälkeen vesistöihin.

EHYT ry:n näkemyksen mukaan nikotiinipussien sisällyttäminen tuottajavastuun piiriin on johdonmukainen jatkotoimi EU:n muovidirektiivin toimeenpanossa ja vastaa kestävästä kehityksestä sekä ympäristönsuojelun tavoitteiden lisäksi myös laajempia kansanterveydellisiä tavoitteita.

48 a § Eräiden kertakäyttöisten muovituotteiden tuottajan kustannusvastuu

EHYT ry tukee esitystä, jonka mukaan nikotiinipussien tuottajille asetettaisiin jätelain 48 b §:n mukainen velvollisuus vastata kunnallisten jätehuolto- ja siivoustoimenpiteiden kustannuksista.

48 b § Tuottajan kustannusvastuu tietyistä kuntien toteuttamista jätehuolto- ja siivoustoimista

EHYT ry kannattaa esitystä, joka esitystä luonnoksessa ehdotetulla tavalla, mukaan lukien korvausvelvollisuutta tiedotuksesta ja neuvonnasta. Kunnalle tulee korvata kustannukset, joita terveydelle ja luonnolle haitallisen tuotteen jätehuollosta huolehtiminen tuottaa.

48 d § Tuottajien kunnille maksaman korvauksen jakaminen tuoteryhmien ja tuottajien kesken

-

48 e § Valtioneuvoston asetus tuottajien kunnille maksamien korvausten laskentaperusteista

-

48 f § Korvausmenettely

-

48 g § Kunnan selvitys toteutetuista jätehuolto- ja siivoustoimista

-

48 i § Kunnan velvollisuudet tupakkatuotteista ja nikotiinipusseista aiheutuvan roskaantumisen ennalta ehkäisemisessä

EHYT ry kannattaa esitystä jätelain muuttamiseksi luonnoksessa esitetyllä tavalla, jossa kunnan vastuulle säädettäisiin nikotiinipusseihin ja niistä aiheutuviin jätteisiin liittyvän neuvonnan ja tiedotuksen järjestäminen.

EHYT ry painottaa, että kuntien onnistunut tiedottaminen edellyttää selkeää valtakunnallista ohjausta ja neuvontaa. Kuntien tulee olla tietoisia mahdollisuudesta toteuttaa viestintää ja tiedotusta tupakka- ja nikotiinituotteiden osalta tuottajavastuun puitteissa.

EHYT ry tuo esiin huolen siitä, että kunnille maksetut korvaukset tupakkatuotteiden, kuten suodattimellisten savukkeiden, tiedotus- ja neuvontatehtävistä ovat olleet kansallisella tasolla tarkasteltuna erittäin vähäisiä. Esimerkiksi vuonna 2023 korvausten kokonaismäärä jäi alle 5000 euron, mikä osoittaa, että kuntien tietoisuus korvausmahdollisuudesta on ollut puutteellista.

Jotta kunnat voisivat tehokkaasti toteuttaa neuvontaa ja ehkäisevää viestintää, on korvaustasojen oltava riittäviä ja niiden hakemisen helppoa. Lisäksi korvausmahdollisuudesta on tiedotettava selkeästi ja aktiivisesti. Vahvistamalla kuntien tietoisuutta tuottajavastuusta ja siihen liittyvästä korvausjärjestelmästä, voidaan ehkäistä tupakka- ja nikotiinituotteiden aiheuttamaa roskaantumista sekä terveydellisiä ja ekologisia haittoja.

EHYT ry korostaa, että kyseessä ei ole vain jätehuollon kysymys, vaan myös kansanterveyteen ja ympäristönsuojeluun liittyvä toimenpidekokonaisuus, jossa kuntien roolia tulee tukea ja vahvistaa.

51 § Tuottajan tiedotus- ja neuvontavelvollisuus

EHYT ry painottaa, että tupakka- ja nikotiinituotteiden tuottajille ei saa missään tilanteessa antaa mahdollisuutta käyttää tiedotus- ja neuvontavelvollisuutta väylänä tuotteidensa epäsuoraan markkinointiin tai positiivisen mielikuvan luomiseen näiden tuotteiden käytöstä tai alan toimijoista. Tämä on erityisen tärkeää ottaen huomioon WHO:n kansainvälisen tupakkapuitesopimuksen velvoitteet, johon Suomikin on sitoutunut.

Voimaantulo

EHYT ry kannattaa esitettyä voimaantuloaika.

Valtioneuvoston asetus eräiden muovituotteiden tuottajien kunnille vuosilta 2026–2028 maksamien korvausten laskentaperusteista

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset kommenttinne asetusluonnokseen.

-

Muut kommentit

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kommenttinne esitysluonnokseen.

EHYT ry korostaa, että nikotiinipussien ympäristövaikutukset ovat merkittäviä ja vaativat nykyistä selkeämpiä ohjauskeinoja. Käytettyjä nikotiinipusseja esiintyy laajasti julkisissa tiloissa ja luonnonympäristöissä, kuten rannoilla, metsissä ja puistoissa. Jokainen luontoon päätyvä nikotiinipussi kuormittaa ympäristöä – myös silloin, kun nikotiini on jo siitä poistunut.

EHYT ry pitää erittäin tärkeänä, että nikotiinipussien myrkyllisyys huomioidaan lainsäädännössä asianmukaisesti. Nikotiini on voimakkaasti riippuvuutta aiheuttava ja myrkyllinen aine, jolla on vakavia terveysvaikutuksia jo pieninä annoksina.

Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen arvion mukaan turvallinen nikotiiniannos on enintään 0,0008 mg painokiloa kohden. Tämä tarkoittaa, että 60-kiloinen aikuinen voisi teoriassa nauttia vain noin 0,048 mg nikotiinia ilman terveysvaaraa. Monet markkinoilla olevat tuotteet ylittävät turvallisen rajan yli 200-kertaisesti.

Jo pienetkin määrät nikotiinia voivat aiheuttaa myrkytysoireita, ja suuret annokset ovat erityisen vaarallisia lapsille. Tämä heijastuu myös käytännössä: nikotiinipusseihin liittyen on tullut satoja yhteydenottoja Myrkytystietokeskukseen.

Luontoon heitetyt pussit voivat sade- ja hulevesien mukana kulkeutua vesistöihin, ja niiden sisältämä nikotiini päätyä maaperän kautta pohjavesiin. Osa wc:n kautta huuhdelluista pusseista kuljettaa nikotiinia edelleen vesistöihin.

Nikotiini on vahva hermostostimulantti, ja pieninäkin määrinä se voi aiheuttaa vakavia haittoja eläimille. Erityisesti koirat ovat herkkiä nikotiinille, mutta myös kissat, jysijät ja linnut voivat altistua myrkytykselle nopeasti esimerkiksi nielttyään maahan heitetyn pussin.

EHYT ry katsoo, että käytetyt nikotiinipussit on syytä luokitella tavanomaista jätettä haitallisemmiksi jätteiksi niiden sisältämien myrkyllisten aineiden vuoksi. Tästä syystä nikotiinipussien sisällyttäminen tuottajavastuun piiriin on perusteltua sekä ympäristönsuojelun että kansanterveyden näkökulmasta.

Luoto Heikki
Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry